

Cyber, oorlog & verzekeren

Stibbe

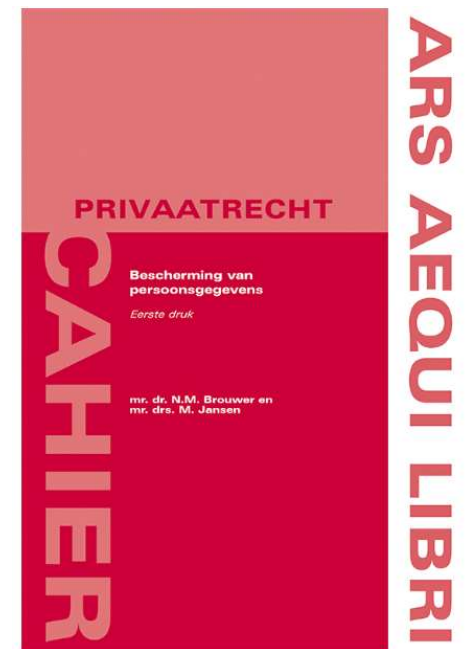

Mr. dr. Nynke Brouwer

Vereniging voor Verzekeringswetenschap 2 december 2022

Aangenaam!

- Nynke Brouwer
- Cyber security, cyber insurance, data protection
- Auteur van
  - *De cyberverzekering vanuit civielrechtelijk perspectief (2021)*
  - *Bescherming van persoonsgegevens (2022)*

Hoog tijd voor modernisering: molest en terrorisme in het kader van de cyberverzekering

---

De cyberverzekering vanuit civielrechtelijk perspectief, hoofdstuk V

Zie separaat: N.M. Brouwer AV&S 2020/33, p. 200-210.

Molestclausules in de cyberverzekering

“De verzekeraar is niet gehouden schade of kosten te vergoeden als gevolg van een aanspraak:

*in verband met, voortvloeiende uit, als gevolg van of toerekenbaar is aan oorlog, invasie, daden van buitenlandse vijanden, vijandigheden of oorlogsoperaties (ongeacht of de oorlog is verklaard), terrorisme, staking, lock-out, milterij, revolutie, opstand, burgerlijke onlusten, met de omvang van of leidend tot een opstand of militaire of wederrechtelijke macht **alsmede** een van de volgende omstandigheden in Nederland: gewapend conflict, burgeroorlog, opstand, binnenlandse onlusten, oproer en milterij, zoals gedefinieerd in de tekst die door het Verbond van Verzekeraars d.d. 2 november 1981 is gedeponereerd ter griffie van de Arrondissementsrechtbank te 's-Gravenhage. Deze uitsluiting geldt echter niet voor een daad van cyberterrorisme die in een aanspraak resulteert. Deze uitzondering geldt alleen voor zover de schade niet vanuit de NHT wordt uitgekeerd;” (in bold NMB)*

Problematiek molest en cyberaanvallen

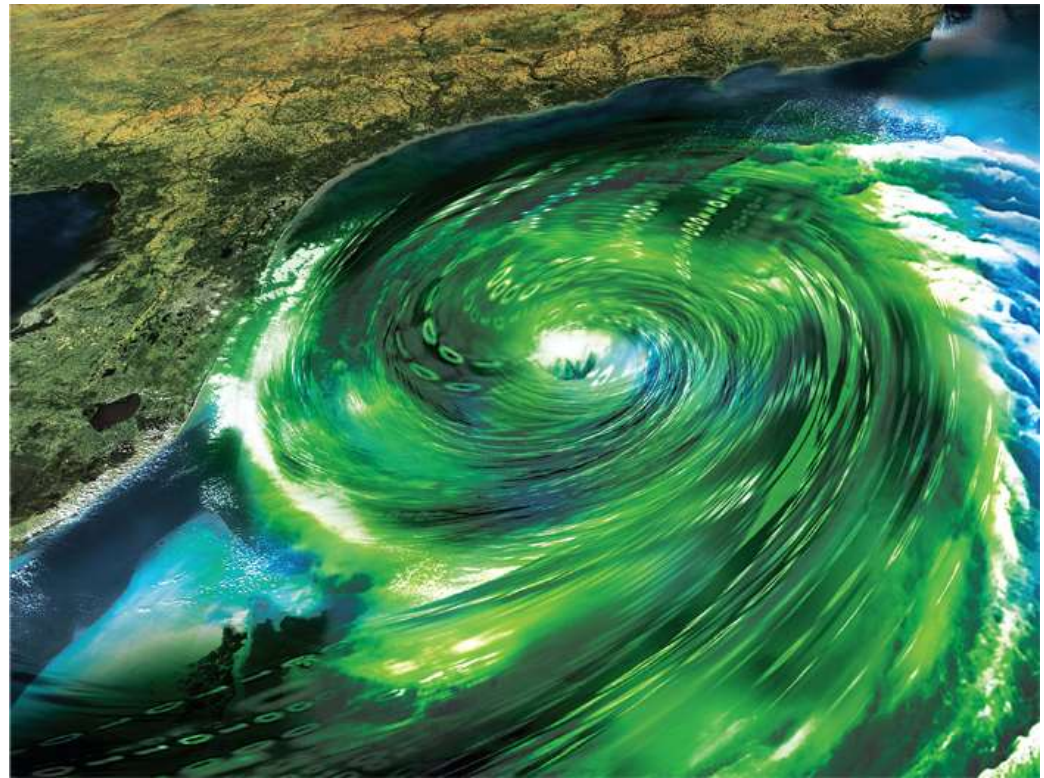

- **Betrokkenheid van statelijke actoren/openbaar gezag**
  - Attributie
  - Doelwit en intentie
- **Gebruik van geweld en/of militaire machtsmiddelen/wapens**
  - Scripts en code als wapen?
- **Consequentiële benadering?**

Gevolgen voor verzekeringsdekking / verzekeraars

- **Bescherming verzekeraars**
- **Systemische risico's**
- **Verzekerbaarheid**

Ontwikkelingen: Lloyd's roert zich

Minimumeisen *state backed cyber attack exclusion* (LMB Y5381):

1. exclude losses arising from a war (whether declared or not);
2. exclude losses arising from state backed cyber-attacks that
  - a) **significantly impair** the **ability** of a state **to function** or
  - b) that significantly impair the **security capabilities** of a state.
3. be clear as to whether cover excludes **computer systems that are located outside any state** which is affected in the manner outlined in 2(a) & (b) above, by the state backed cyber-attack.
4. set out a **robust basis** by which the parties agree on how any state backed cyber-attack will be **attributed** to one or more states.
5. ensure all key terms are **clearly defined**.

‘War’ en ‘cyber operation’

War means:

1. the use of physical force by a **state** against another **state** or as part of a civil war, rebellion, revolution, insurrection, and/or
2. military or usurped power or confiscation or nationalisation or requisition or destruction of or damage to property by or under the order of any government or public or local authority, whether war be declared or not.

Cyber operation means the use of a **computer system** by or on behalf of a **state** to disrupt, deny, degrade, manipulate or destroy information in a **computer system** of or in another **state**.

Attribution

Attributie wordt aangenomen indien:

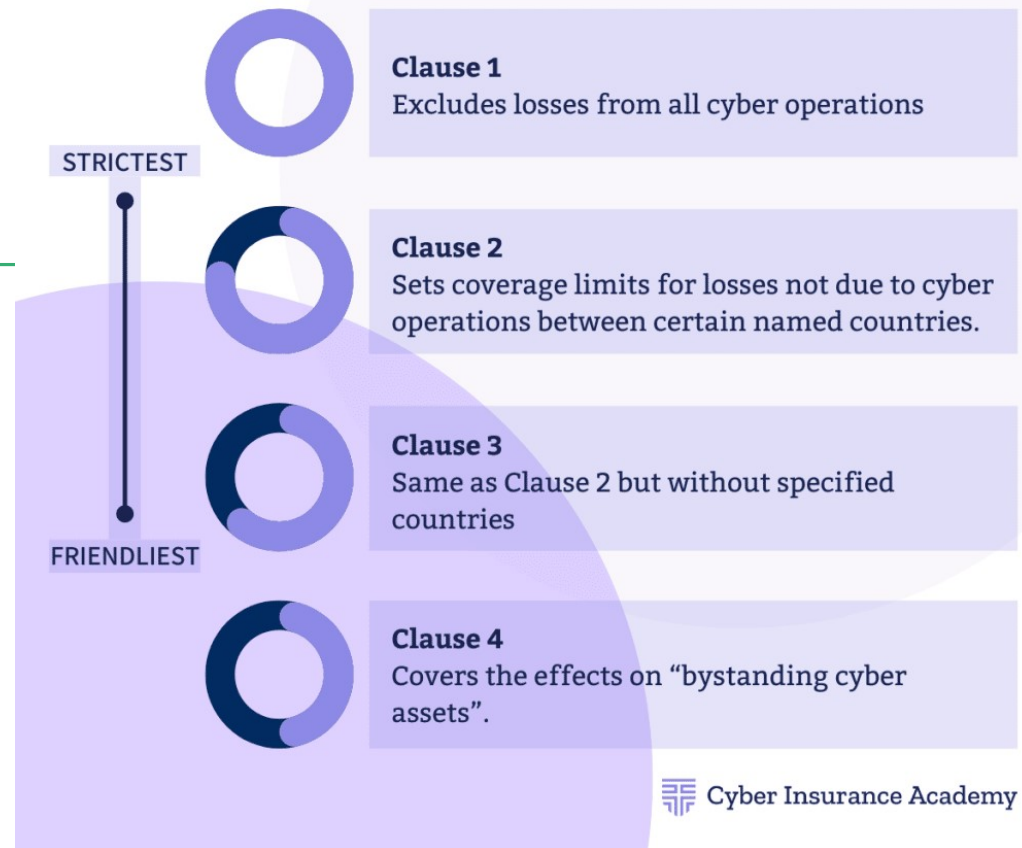
- de regering van het land waarin het geraakte computersysteem fysiek is gelegen de aanval toewijst aan een staat of vertegenwoordigers van een staat; of
- Bij ‘*pending attribution*’: VR mag uitgaan van een objectief redelijke gevolgtrekking dat sprake is van attributie. Gedurende die tijd wordt er niet uitgekeerd;
- Indien regering van het land waarin het geraakte computersysteem fysiek is gelegen...
  - Onredelijk veel tijd neemt; of
  - Niet attribueert; of
  - Verklaart dat zij niet kan attribueren...

ander beschikbaar bewijs.

Lloyd's clauses

- LMA 5564
- LMA 5565
- LMA 5566
- LMA 5567

General Overview: Lloyd's War Exclusion Clauses

 Cyber Insurance Academy

Bron: <https://www.cyberinsuranceacademy.com/knowledge-hub/guide/cyber-insurance-exclusions-lloyds-cyber-war/>

A major detrimental impact on:

- the functioning of a state due to the direct or indirect effect of the cyber operation on the availability, integrity or delivery of an **essential service** in that state; [...]

‘Essential service’: a service that is essential for the maintenance of vital function of a state including without limitation: financial institutions and associated financial market infrastructure, health services or utility services

‘Bystanding cyber asset’: a computer system used by an insured or its third-party service providers that is not physically located in an impacted state but is affected by a cyber operation

A Closer Look: Lloyd's War Exclusion Clauses		STRICTEST	FRIENDLIEST		
		Clause 1 (LMA 5564)	Clause 2 (LMA 5565)	Clause 3 (LMA 5566)	Clause 4 (LMA 5567)
1	Excludes any cyber operation (whether or not in the course of war?)	Yes	No	No	No
2	Excludes retaliatory cyber operations between specified states (China, France, Germany, Japan, Russia, UK, USA)?	n/a	Yes	Yes	Yes
3	Excludes cyber operations that have a major detrimental impact on the functioning of a sovereign state?	n/a	Yes	Yes	Yes
4	Provides full limit cover for cyber operations other than (2) and (3) above?	n/a	No	Yes	Yes
5	Disapplies (3) above for direct or indirect effect on a bystanding cyber asset?	n/a	No	No	Yes

Veel
dank!

Stibbe

[Stibbe.com](https://stibbe.com)

Contact

Nynke Brouwer

[@nynke.brouwer@stibbe.com](mailto:nynke.brouwer@stibbe.com)

T +31 20 546 02 84

M +31 6 296 442 49

